

A FÖLDRAJZI NEVEK KELETKEZÉSÉNEK NÉHÁNY PSZICHOLÓGIAI KÉRDÉSE

Írta: ZSOLNAI JÓZSEF

A földrajzi nevek keletkezésének vizsgálatában nem elég csupán a nevet — mint az elnevezés eredményét — tanulmányozni; szükséges a névvel összefüggő, attól elválaszthatatlan névalkotó tényezők (az elnevezendő objektum, az elnevező ember) figyelése is. Erre ösztönöz JÖRAN SAHLGREN, a neves svéd névkutató véleménye. Szerinte a „földrajzi név ... a legrövidebb formájú leírás, s ezért valamely földrajzi nevet csak akkor érthetünk meg igazán, ha ismerjük az általa jelölt földrajzi objektumot. Ezért a kutatónak lehetőleg a helyszínen kell meggyőződnie arról, milyen sajátossága alapján kapta nevét ez vagy az a földrajzi objektum”. [1] Láthatjuk, ez a felfogás már — éppen a név megértése, keletkezése végett — számol az elnevezendő tájjal; és ki nem mondvá az emberrel is. Hisz „a milyen sajátossága” alapján kapta nevét szempont akarva-akaratlan is feltételezi, hogy a kérdéses sajátosságot (a táj alakját, nagyságát, távolságát) valakinek észre kellett vennie, ki kellett emelnie, el kellett neveznie. Persze nemcsak az a fontos, hogy valaki észrevette-e a táj valamilyen sajátosságát, hanem az is, hogy mit vett abból észre, mit emelt ki; mit tartott fontosnak, mihez viszonyította; mi befolyásolta (motiválta) az elnevezésben? Ezekre a kérdésekre csak akkor adhatunk valóságghű választ, ha pszichológiai szempontot is érvényesítünk a névkutatásban. E törekvés nem előzmény nélküli nálunk.

PETERDI OTTÓ már 1936-ban A dülönévodás lélektana című tanulmányában megkísérli az akkor divatos asszociációs pszichológia néhány eredményének a felhasználását. [2] Megállapításainak legnagyobb része ma is helytálló. Tőle tudjuk, hogy a „névadást három forrás táplálja: a szemlélet, az emlékezet és a fantázia.” Hibája, hogy ezeket a pszichés folyamatokat az elnevező tevékenységétől függetlenül, abból kiszakítva tárgyalja. Ezért nem adhat eleve támpontot — legföljebb csak ötletet — az elnevezési folyamat feltárásához.

A pszichológiai kutatások eredményeit a névészetben csak akkor használhatjuk fel helyesen, ha az elnevezésben, a név keletkezésében közrejátszó valamennyi meghatározó szerepét (az objektumét, az elnevezőét és a felhasznált nyelvi jelét) egyformán fontosnak tartjuk; illetve akkor, ha ezeket a tényezőket az elnevező emberrel kölcsönhatásban vizsgáljuk. De hogyan oldható meg ez? Hisz a nevek keletkezésénél általában a „kutató nincs jelen.” Két lehetőség kínálkozik. Az egyik, olyan szituációk megfigyelése és elemzése, amelyekben tetten érhető egy leendő földrajzi név kialakulása, azaz valamilyen köznévi szókapcsolat tulajdonnevesülése. A másik olyan források tanulmányozása, amelyekből megtudhatjuk a név létrejöttének időpontját, az objektum jellegzetességét az elnevezéskor; továbbá az elnevező, megnevező ember (emberközösség) viszonyát az objektumhoz, és „észjárását”, azaz azt a gondolkodási és állásfoglalási sémát, amely a cselekvést közvetlenül megelőzi, és „amellyel az egyén az őt érő külső és belső ingerekre, az előző élete folyamán kialakult gondolkodási szokásai alapján, általában válaszol.” [3]

Ez utóbbi tényezőnek, „az észjárásnak, gondolkodási sémának”, a hangsúlyozása azért lényeges, mert rendszerint ez határozza meg, hogy milyen nyelvi jeleket (közszókat és képzőket) használnak fel az elnevezők a névalkotásban. [4]

A következőkben öt földrajzi név keletkezésének a folyamatát mutatom be. Közülük két esetben „szemtanúja” voltam a nevek létrejöttének. (*Birsalmás iskola; Süket bolt.*) Háromnál a névkeletkezés adataihoz ismertetések, feldolgozások útján jutottam. (*Feketeszél, Százforintos, Kisbécs.*)

E nevek bemutatása előtt még egyetlen dolgot kell leszögezniem. Az elnevezést pszichológiai szempontból tevékenységnek fogom fel, függetlenül attól, hogy lefolyása ösztönös vagy tudatos volt-e.

A tevékenységet — így az elnevezést is — mindig motívumok váltják ki. Az elnevezések létrejöttében szerintem leginkább a következő motívumok játszanak szerepet:

a) A megnevezési szükséglet.

b) Valamilyenféle emocionális — indulati viszonyulás az adott objektumhoz.

c) Esetleg emlékállítás annak az eseménynek, amely az elnevezendővel szorosán összefügg, rajta vagy a közelében történt.

A legtípikusabb elnevezési indíték ezek közül a szükséglet, mint legősibb motívum, amely kifejezi az embernek a világtól való függését és arra való irányultságát. [5] Egyik ilyen alapvető szükséglet a tájékozódás, a térben való eligazodás szükséglete, a fontosabb — létfenntartásunkkal összefüggő — objektumok helyének térbeli kijelölése. Földrajzinév-gyűjtések alapján %-osan is kimutatható és ellenőrizhető, hogy erre az elnevezési motívumra vezethető vissza a legtöbb földrajzi név keletkezése.

A másik két motívum jelentősége jóval kisebb. Kevesebb névben ismerhető föl.

A névkeletkezés motívumaira mindenhol rámutatok majd példáim elemzése során.

Szeged egyik — a Szilléri sugárúton levő — élelmiszerboltját a közelben lakók többféle névvel illetik. Nevezik: *Sarki boltnak, Szilléri boltnak, Önkiszolgálónak* és néhányan *Süket boltnak* is. Mi ezeknek a jelöléseknek, elnevezéseknek az objektív alapja? Nyilván magának az elnevezendőnek, a boltnak a következő sajátosságai: a Szilléri sugárúton, az egyik utca sarkán áll; önkiszolgáló, belseje hosszú és keskeny; meglehetősen sötét, szűk, zsúfolt stb. Szinte mindegyik sajátossága lehet a névadás alapja, az elnevezés indítéka. Az elnevező emberek motívumaitól függött, hogy a bolt milyen vonásait emelték ki. Az elnevezés alapmotívuma a szükséglet, a tájékozódás volt az *Önkiszolgáló*, a *Sarki bolt*, a *Szelléri bolt* megjelöléseknél. E motívum az említett nevek alap- és meghatározó elemében egyaránt felismerhető. Hiszen a „bolt” alapelem már önmagában — viszonyítva a lakó- és egyéb középületekhez — tájékoztat, megkülönböztet. A „Szilléri” és a „Sarki” pedig egyértelműen azonosít, félreérthetlenné teszi az eligazodást az elnevezők számára. Egészen más jellegű a probléma a *Süket bolt* esetében. A hazai névadásban szokatlan, alig használt [6] meghatározó elemet egyáltalán nem a tájékozódás igénye hozta létre, hanem az elnevezőnek az elnevezendőhöz (a bolthoz) való emocionális-indulati viszonyulása.

E viszony nem a „leghízalgóbb”. A süket szó pejoratív jelentése közismert. (Süket vagy. Megsüketültél, hogy... Süket alak, stb.) Olyan egyénre mondjuk, aki valamit nem ért, vagy nem akar érteni; tehetetlenségével akadályoz bennünket stb. Nos a boltba vásárolni járó szintén bosszanthatta a lassú, ügyetlen, hosszantartó kiszolgálás, ezért a furcsa szokatlan minősítés (Süket bolt). Ez persze továbbra is alkalmas a tájékozódási igény kielégítésére, hisz a „bolt” alapelem megmaradt.

Felhozott példám jól mutatja — az ilyen a megszokottól eltérő — nevek keletkezése esetén az objektumnak és az elnevezőnek a kölcsönhatását. Azt ti., hogy a süket meghatározó elem létrejöttének alapját maga a bolt és a benne folyó kiszolgálás adta. Ennek találó, tömörítő kifejezéséhez — nyelvi formában való „rögzítéséhez” — egy olyan egyén kellett, aki „érzékenyebb” a többinél, aki „nem elégedett meg” a hagyományos „észjárás” tükröző észleleti és nyelvi sémával („sarki”, „szilléri”), hanem metonímiás-metafórikus nyelvi formában fejezte ki viszonyát a bolthoz, és a benne kiszolgálókhöz.

Kecskemét határában van egy tájegység: *Szarkás*. Ennek közelében : a *Szarkási iskola*. Az iskolát az utóbbi időben a távolabb lakó kerekegyháziak *Birsalmás iskolának* is mondják. (Az új név létrejöttének szem- és fültanúja voltam. Keletkezésének időpontja: 1962.) Az iskolát gyönyörű, egészséges fiatal telepítésű birsalmakert veszi körül. Mindenki megcsodálta, mindenkinek tetszett. A név egy menetrendszerűen közlekedő autóbuszon született. A kalauz vidám, különködő ember volt, aki szerette új és kissé szokatlan nyelvi kifejezésekkel szórakoztatni utasait. Egyik reggelen, amikor az autóbusz megállt a *Szarkási iskolánál*, a kalauz ezt kiáltotta: *Birsalmás iskola*. Nagy derűltség az utasok között, mindenki helyeslően bólintott. Az új jelölés köztetszést váltott ki. Az ismétlődő utazások alkalmával jóváhagyólag vették tudomásul, hogy a *Szarkási iskolát Birsalmás iskolának* is lehet nevezni. Az új név grammatikailag, szerkezetileg lényegében azonos a régivel; (köznév + s képző + iskola kapcsolata). Az újszerűséget a tájváltozást regisztráló — észleleten alapuló — új nyelvi kifejezés, minősítés. adta. Az elnevezés indítékának külső forrása, éltetője a tájváltozás volt; belső pedig a pontosságra törekvő tájékozódás szükséglete. (Nem szarkás az iskola környéke, hanem birsalmás.)

A következőkben olyan neveken mutatom be a pszichológiai szempont alkalmazását, amelyeknek a keletkezési körülményeiről nincs közvetlen élményanyagom; amelyeknél a név létrejöttében szerepet játszó tényezők — ember és objektum kölcsönhatását — források és részben konkrét megfigyelések útján derítettem föl.

Feketeszél a szegedi határban sokak által ismert tájegység név. INCZEFI GÉZA Szeged környékének földrajzi nevei című monográfiájában a következő adatokat közli a névről és az objektumról: „Fekete + szél 'perem' összetétele. A feketék (l. ott) szélén terül el, onnan nyugatra a homokföldek következnek.” [7] E név keletkezése csak másik két vele összefüggő név alapján érthető meg. Az egyik a *Homok*, a másik a *Fekete*. Az előző 1473-tól, az utóbbi 1748-tól, a *Feketeszél* pedig 1822-től adatos. [8] Mint látjuk, régi nevekről van szó. A *Fekete* és a *Homok* névvel jelölt tájegységek közös vonása, hogy mindkettő nagyjából egyenletes síkvidék kb. azonos tengerszintfeletti magasságban. Különböznek a talaj minőségében és a növénytakaróban. Továbbá abban, hogy más-más művelési ág alakult ki területükön. Mit emelt ki e vonások közül az elnevező, a tájat észlelő, figyelő egyén? Az első esetben a talaj egyik külső jellemzőjét, a színét, a feketés árnyalatot. A másik esetben a talajfőleséget. Ez utóbbi esetben miért nem a talaj színét használta fel identifikálásra?

RUBINSTEIN említi, hogy „az észlelés folyamatában keletkező érzéki adatok (a mi esetünkben pl. a talaj fekete színeződése) és az e közben kialakult szemléleti kép rögtön tárgyi jelentőségre tesz szert, azaz meghatározott tárgyra vonatkozik. Ezt a tárgyat szóban rögzített fogalom határozza meg, a szó jelentésében azok a jegyek és tulajdonságok vannak rögzítve, amelyek a társadalmi gyakorlat és a társadalmi tapasztalat eredményeként a tárgyban feltáruznak.” [9] Amikor az elnevező egyszer vagy többször szembekerül az elnevezendővel, a földrajzi objektummal, érzékeli, észleli annak néhány olyan vonását, sajátosságát, amelyet a társadalmi

gyakorlat már szóban is objektivált. Így például azt, hogy az adott tájegység talajának színe, különösen tavasszal és az őszi szántás-vetés idején fekete, azaz ilyen évszakban, de máskor is jellemző a talaj színére mindaz, amit a fekete szó mint melléknév, mint tulajdonságot kifejező szófaj az elnevezőnek jelent. (Az Ért. Sz. szerint *fekete* 'A legsötétebb semleges színű, a fehér ellentéte, amilyennek a szem látja az olyan tárgy felületét, amely a ráeső fénysugarakat csaknem teljesen elnyeli'.) Miért épp a talajszínt emelte ki az elnevező, miért nem a talaj fizikai tulajdonságára utaló (agyag, vályog) szót használta fel azonosításra, hisz a Homok esetében ezt tette. Először is szerintem azért, mert nem „agrárszakember”, pontos ismerete a humuszos, mezősegi talajok minősítéséhez nincs, ezért nem vállalta, nem vállalhatta — mivel az elnevezés ösztönös, rendszerint véletlenszerű tevékenység eredménye — a téves általánosítás, azonosítás „kockázatát”. Másodszor, az objektumok nagy többsége ún. felszólító jelleggel rendelkezik. A „felszólító jelleg” tipikusan pszichológiai terminus. Tartalmát a szakirodalom még csak nagyjából körvonalazta. Kb. a következőket jelenti. Az ember szükségleteinek kielégítése során szembekerül a külvilág dolgaival. Ezek a dolgok, jelenségek pusztán létükkel gyakran cselekvésre, tevékenységre ösztönöznek. Pl. az élénk guruló labda rúgásra készlet, egy kényelmes fotel arra, hogy leüljünk stb. [10] Ilyen felszólító jellegük, „árulkodó” jegyük az elnevezendő objektumoknak is van. (Pl. a talaj színe; a környező tájtól elütő felszínforma alakja, nagysága stb.) A *Fekete (föld)* esetében a talajnak a *Homoktól* eltérő színe volt a felszólító jelleg; a *Homoknál* pedig a humuszos, fekete földtől sokkalta silányabb termőföld, amelyet mindenki könnyen tudott azonosítani, azzal a tapasztalatával, amit a homok szó jelent. E hosszú kitérő után könnyű rekonstruálni azt a pszichés helyzetet amelyben a *Feketeszél* név megszületett. A névadás alapját már idéztük INCZEFTŐL. (A humuszban gazdag fekete földeket felváltja a homok.) Az elnevezés alapvető motívuma ez esetben is a tájékozódás volt. A szél „perem” valaminek a végét, lezárását jelenti. Az általa történő jelölés alkalmas a tájban való eligazodásra (pl. erdő széle, a rét széle stb.). De itt ennél többről van szó! A meghatározó elem arra utal, hogy nem akárminek a lezárásáról van szó, hanem a *Feketéknek*, a *Fekete földeknek* a végéről. Azon túl kezdődik a szegénység, a nyomor, a homoknak való kiszolgáltatottság, tarthatta a *Feketéken* élő ember. A homoki ember fordítva látta. A *Fekete föld* szélénél, a *Feketeszállón* belül kezdődik a jólét, a gondtalanabb élet, ott vár az emberre a meggazdagodás lehetősége. E másodlagos motívum — azaz az objektumhoz való emocionális viszonyulás — nem kiagyalt, nem kitalált, hanem valóságosan létezett, mindaddig, amíg a *Homokon* nem kezdődött az igényes szülő- és gyümölcs-kultúra kialakulása. E sorok írója szüleitől — akik a homokon küszködtek, és „célszerű szögény embörök” voltak — sokat hallotta a fentebb említett elnevezési indítéket.

Van olyan földrajzi nevük, amelynek „keletkezési alapja... az emberrel kapcsolatos valamiféle esemény, amelynek a tájjal csak annyiban van kapcsolata, hogy szükségszerűen a tájban játszódik, annak valamelyik pontjához fűződik.” [11] Ezeknél a nevekénél az elnevezés létrejöttének indítéka nem a tájékozódás szükséglete, hanem magának az eseménynek a keletkezése és hatása a tájban élő emberekre, amit szándékuk ellenére megőriznek, önkéntelenül is az utódokra hagyományoznak. Az ilyen típusú nevek keletkezésének pszichés alapját nehéz megállapítani. Sokan bizonyára az emlékezetre, pontosabban az önkénytelen bevésődés utáni felidéződésre gondolnak. Ilyesmire utal LŐRINCZE IS PÉTERDI OTTÓ idézett munkája nyomán, amikor a *Dezsőirtás*, *Pálhalála* nevek esetén egyedül az emlékezetet említi az elnevezés lélektani alpjául azzal érvelve, hogy: „a tájon történt változás, a tájon lefolyt esemény és a névalakulás között több-kevesebb idő telik el.” [12] Tehát mintegy

vissza kell az elnevezőnek emlékeznie a tájban lejátszódott eseményre. Ez az érvelés egy vonatkozásában kiegészítést kíván. Nem vesz tudomást arról, hogy az esetleges tájváltozást vagy a tájban történt eseményt előbb észlelnie kellett az elnevező közönségnek ahhoz, hogy azt meg tudja őrizni, illetve emlékéllítási indítékkal fel tudja idézni. Ne feledjük, az elnevezés aktusa nem korlátozható csupán egyetlen pszichés működésre. Egy-egy név létrejöttében rendszerint közreműködik az ember teljes pszichikuma. Példa erre a következő név. *Nyírbogdányban* egy vizes, posványos terület neve *Százforintos*. Ez ún. eseménynév, ahol is a névkeletkezés alapja a emlékezet lenne a fentiek szerint. Kiss LAJOS ezt írja erről a névről. „A tagosító mérnöktől 100 forintért vették meg.” [13] A név létrejöttében szerintem nem az emlékezetnek van elsősorban szerepe, hanem az észlelésnek. Annak az észleleti, tapasztalatok élménynek, hogy száz forintért földet vettek, hogy olcsón földhöz jutottak. Az más kérdés, hogy erre emlékeztetni kell. De ez nem az elnevezés pszichés alapja, hanem annak motívuma. Még egy fontos tény. Megnyugtatóan úgy sem lehet megállapítani, hogy a név pontosan mikor született. Az esemény lejátszódásával egy időben-e vagy néhány évvel, hónappal stb. később. Ha feltételezzük is, hogy a név későbbi a meg-történt eseménynél, az észlelés szerepét, tényét akkor sem lehet figyelmen kívül hagyni.

Földrajzi neveink között találunk olyanokat is, amelyeknél a névadás alapját nehéz megállapítani, a névből magából nem tudjuk pontosan a keletkezés pszichés alapját és motívumát feltárni. Ilyenféle nevek a szegedi határban: *Jerikó*, *Kisbécs*, máshol *Szibéria* [14] stb. Ezek közül részletesebben az egyik ásothalmi határrésznek, *Kisbécsnek* a nevről szólok. A név keletkezését így idézte föl Konrád Béla nyugalmazott erdész, a kisbécsi homok „megszelídítője”, a terület legrégebb lakója. [15] A Szegedi Dóm építésekor a város haszonbérbe adta a *Birkajárás* területét is. Ezután az új tulajdonosok megkezdték kis házaik, tanyáik építését. A kézbesítő levelet hozott a már benépesülő területre. Egy Urbán nevű juhásztól tudakolta a levél tulajdonosának a házat. A juhász azt mondta: „Nem messze van ide, ott találja, ahol már annyi lesz a ház, mint *Bécsben*. Ha a *Birkajárás* beépül, olyan lesz mint egy *kis Bécs*.” Az új névre „nem volt szükség.” Nem a tájékozódás indítéka hozta létre, hanem a csodálkozás, tehát az objektumhoz való valamilyenféle emocionális viszonyulás. *Bécsről* kialakult emlék- vagy fantáziakép a juhász (a jelölő, elnevező) tudatában hasonlósági alapon asszociálódott a beépülő *Birkajárás* észleletével. E feltételezett hasonlóság létrejöttét tükrözi a nyelvi forma is, a hasonlat, ami későbbi formájában — elterjedése során —, megrövidülve, mint azonosító lett az említett tájegység jelölője, majd neve. (Annyi a ház, mint *Bécsben*. Olyan lesz, mint egy *kis Bécs* = *Kisbécs*.)

Az öt különböző típusú név keletkezési folyamatának bemutatása után a következő tanulságokat fogalmazom meg.

a) Mindenfajta földrajzi név létrejöttének van pszichés háttere. Ez természetes is, hisz a Földön létező élőlények közül egyedül az ember képes „vegetatív-szomatikus történései mellett pszichikuma és ezen belül tudata segítségével egyrészt a környezetével, a rajta kívül levőkkel, másrészt önmagával megfogalmazás- *megnevezés-szerűen* foglalkozni.” [16] A lélektani szempontú vizsgálatnak a földrajzinév-kutatásban ezért van jogosultsága.

b) Egy névben kifejeződik, hogy a megnevezett objektumnak — vagy az objektumon lejátszódó eseménynek — melyik sajátosságát emelte ki az ember; milyen indítékkal alkotta a nevet; tudati működésének melyik szférája funkcionált leginkább a név létrejöttékor; hogyan befolyásolta ezt az elnevező közösség „észjárása”; ebből következően: milyen típusú nyelvi jelét választott az azonosítás eszközeként.

JEGYZETEK

- [1] Idézi KISS LAJOS: MNY LXII, 363.
- [2] PÉTERDI OTTÓ, A dülönévadás lélektana. EPhK. 1936:378.
- [3] DR. HORVÁTH LÁSZLÓ GÁBOR, Pszichológiai módszer a gondolkodási séma vizsgálatára. 1959. 7.
- [4] INCZEFI GÉZA, A névadás ökonómiaja. MNY. LXII. 72—9.
- [5] Pszichológiai alapfogalmak kis enciklopédiája. Tankönyvkiadó, Bp. 1966. 183—85.
- [6] A kiadásban megjelent hazai gyűjtemények közül egyedül a Zala megye földrajzi neveiben találtam két esetben „süket” meghatározó elemet. „Süket árok.” 184/99. „Süket utca”. 157/9. (Az első valószínű, családnév).
- [7] INCZEFI GÉZA, Szeged környékének földrajzi nevei. Akad. Kiadó. 1960. 30.
- [8] INCZEFI GÉZA i.m. 29. és 38.
- [9] RUBINSTEIN, S. L., Az általános pszichológia alapjai. Akadémiai Kiadó, Bp. 1964. 383.
- [10] BÜCHLER RÓBERT, Pszichológia. Sport Könyvkiadó. 1960. 45.
- [11] LŐRINCZE LAJOS, Földrajzi neveink élete. Bp. 1947. 6.
- [12] LŐRINCZE LAJOS i.m. 22.
- [13] KISS LAJOS, Régi Rétköz. Akad. Kiadó. Bp. 1961. 289.
- [14] INCZEFI GÉZA i.m. 40, 47.
LŐRINCZE LAJOS i.m. 32.
- [15] Előfordulhat, hogy szakembereink e magyarázat mögött népetimológiát sejtjenek. Ez azért nem lehet, mert fiatal névről van szó. KONRÁD BÉLA most 80 éves, ő a táj telepítője, legjobb ismerője; a név semmiképpen sem lehet idősebb nála. Levéltári adatot Inczeffi monográfiája nem említ; valószínűleg azért, mert a szerző nem talált ilyet. A területnek korábban is volt neve.
- [16] GEGESI KISS PÁL, A klinikai pszichológia alapjairól. Akadémiai Kiadó, Bp. 1966. 41.

НЕКОТОРЫЕ ПСИХОЛОГИЧЕСКИЕ ВОПРОСЫ ПРОИСХОЖДЕНИЯ ГЕОГРАФИЧЕСКИХ НАЗВАНИЙ

Й. Жолнаи

Автор работы анализирует происхождение географических названий с точки зрения психологии. Он понимает название как деятельность. Он раскрывает, что в процессе происхождения названия играют значительную роль следующие факторы:

- a) Потребность ориентации
- b) Эмоциональное отношение называющего к объекту названия.
- в) Стремление дать памятку, стремление к напоминанию о событии, которое связывается с объектом, или происходило на нём или поблизости его.

Конечный вывод работы:

В названии выражается то, какое свойство названного объекта или происходившего на нём события подчёркивает человек; с каким мотивом он создал то название; какая сфера деятельности его сознания работала более всех при создании названия; как повлиял на это образ мышления коллектива назывателей; исходя из этого: каково типа языковой знак он выбрал для отождествления.

EINIGE PSYCHOLOGISCHE FRAGEN DER ENTSTEHUNG GEOGRAPHISCHER NAMEN

Von J. Zsolnai

Verfasser analysiert die Entstehung geographischer Namen vom psychologischen Standpunkt. Er deutet die Namengebung als Tätigkeit und führt aus, dass im Entnehusungsprozess der Benennung folgende Motive eine wesentliche Rolle spielen:

- a) das Bedürfnis der Orientierung,
- b) die emotionale-affektive Einstellung des Namengebers dem zu benennenden Objekt gegenüber,
- c) die Absicht, ein Denkmal zu setzen; das Vorhaben, an die Begebenheit zu erinnern, die mit dem Objekt verknüpft ist.

Schlussfolgerung: Im Namen kommt zum Ausdruck, welche Eigenheit des benannten Objektes — oder des am Objekt stattgehabten Ereignisses vom Namengeber hervorgehoben wurde; aus welchem Beweggrund er den Namen bildete; welche Funktionssphäre seines Bewusstseins bei dem Zustandekommen des Namens am stärksten tätig war; in welcher Weise es durch die Denkweise der benennenden Gemeinschaft beeinflusst wurde; folglich: was für einen Typs das Sprachzeichen ist, da er als Identifikationsmittel wählte.